

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

14. dubna 2005(*)

„Vnitřní trh s elektřinou – Zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátní energetické přenosové soustavě a za její užívání – Státní podpory – Směrnice 96/92/ES – Přístup do sítě – Zásada zákazu diskriminace“

Ve spojených věcech C-128/03 a C-129/03,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podané rozhodnutími Consiglio di Stato (Itálie) ze dne 14. ledna 2003, došlými Soudnímu dvoru dne 24. března 2003, v řízení

AEM SpA (C-128/03),

AEM Torino SpA (C-129/03)

proti

Autorità per l'energia elettrica e per il gas a dalším,

za přítomnosti

ENEL Produzione SpA,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, A. Borg Barthet, S. von Bahr (zpravodaj), J. Malenovský a U. Løhmus, soudci,

generální advokátka: C. Stix-Hackl,

vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 8. září 2004,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za AEM SpA a AEM Torino SpA O. Brouwerem, advocaat, a T. Salonicem, avvocato,
- za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s M. Fiorillim, avvocato dello Stato,
- za Komisi Evropských společenství V. Di Buccim a H. Støvlbækem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky při jednání konaném dne 28. října 2004,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu článku 87 ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/92/ES ze dne 19. prosince 1996 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou (Úř. věst. 1997, L 27, s. 20; Zvl. vyd. 12/02, s. 3), zejména jejich článků 7 a 8.

2 Tyto žádosti byly podány v rámci žalob podaných společnostmi AEM SpA (dále jen „AEM“) a AEM Torino SpA (dále jen „AEM Torino“), jimiž tyto společnosti napadly dvě rozhodnutí Autorità per l'energia elettrica e per il gas (agentura pro elektrickou energii a plyn, dále jen „AEEG“), jakož i ministerské nařízení, které podrobilo některé vodní a geotermální elektrárny zvýšeným poplatkům za přístup k vnitrostátní energetické přenosové soustavě a za její užívání.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Směrnice 96/92 podle svého článku 1 „stanoví společná pravidla pro výrobu, přenos a distribuci elektřiny. Dále upravuje organizaci a fungování odvětví elektřiny, přístup na trh, kritéria a postupy pro výběrová řízení a udělování povolení pro provozování soustav“.

4 Článek 7 odst. 1 a 5 směrnice 96/92 stanoví:

„1. Členské státy určí nebo požádají podniky, které vlastní přenosovou soustavu, aby na dobu stanovenou členskými státy a s přihlédnutím k efektivnosti a hospodářské rovnováze určily provozovatele soustavy, který bude odpovědný za provoz, údržbu a v případě potřeby i rozvoj přenosové soustavy v dané oblasti i za její propojovací zařízení s jinými soustavami tak, aby byla zajištěna bezpečnost zásobování.

[...]

5. Provozovatel soustavy nesmí diskriminovat uživatele soustavy nebo kategorie uživatelů soustavy, zejména ve prospěch svých dceřiných společností nebo akcionářů.“

5 Článek 8 odst. 1 až 3 téže směrnice stanoví:

„1. Provozovatel přenosové soustavy odpovídá za spouštění výrobních zařízení ve své oblasti a za rozhodování o použití propojovacího zařízení s jinými soustavami.

2. Aniž je dotčena dodávka elektřiny na základě smluvních povinností, včetně těch, které jsou odvozeny z technických podmínek výběrového řízení, řídí se spouštění výrobního zařízení i použití propojovacího zařízení kritérii, která může schválit členský stát a která musí být objektivní, musí být zveřejněna a používána nediskriminačním způsobem, který zajišťuje řádné fungování vnitřního trhu s elektřinou. Musí zohlednit ekonomickou prioritu elektřiny z dostupných výrobních zařízení nebo přenosem z propojených zařízení a rovněž technická úskalí soustavy.

3. Členský stát může uložit provozovateli soustavy, aby při spouštění výrobního zařízení dával přednost zařízením využívajícím obnovitelné zdroje energie nebo odpad nebo zařízením vyrábějícím současně s elektřinou i teplo.“

6 Článek 24 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„1. Členské státy, v nichž na základě této směrnice nebude možné plnit povinnosti a záruky provozu uložené před vstupem této směrnice v platnost, mohou požádat o přechodný režim, který jim Komise může povolit, přičemž mimo jiné zohlední velikost dotyčné sítě, úroveň propojení sítě a strukturu jejich energetického průmyslu. Komise uvědomí členské státy o těchto žádostech před svým rozhodnutím při současném zachování důvěrnosti. Rozhodnutí musí být zveřejněno v *Úředním věstníku Evropských společenství*.“

7 Článek 24 odst. 2 směrnice 96/92 upřesňuje, že žádosti o přechodný režim musí být oznámeny Komisi nejpozději do jednoho roku od vstupu této směrnice v platnost.

Vnitrostátní právní úprava

8 Legislativní nařízení č. 79 ze dne 16. března 1999, kterým se provádí směrnice 96/92/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* č. 75 ze dne 31. března 1999, s. 8, dále jen „legislativní nařízení č. 79/99“) ve svém čl. 3 odst. 10 stanoví, že za přístup k vnitrostátní energetické přenosové soustavě a její užívání se provozovateli přenosové soustavy platí poplatek. Tento poplatek je stanoven nezávisle na zeměpisné poloze výrobních zařízení a konečných spotřebitelů a v každém případě na základě nediskriminačních kritérií. Tento poplatek je stanoven AEEG, která rovněž provádí úpravy svého tarifu.

9 Článek 3 odst. 11 legislativního nařízení č. 79/99 stanoví, že všeobecné náklady související s energetickou soustavou zahrnují různé náklady: náklady výzkumných činností, náklady na demontáž atomových elektráren, které zastavily svou výrobu, náklady spojené s ukončením cyklu jaderného paliva, jakož i náklady spojené se souvisejícími a navazujícími činnostmi. Tyto všeobecné náklady jsou upřesněny jedním nebo více nařízeními Ministro dell'industria, del commercio e dell'artigianato (ministra průmyslu, obchodu a živností) ve shodě s Ministro del tesoro, del bilancio e della programmazione economica (ministrem financí, rozpočtu a hospodářského plánování) na návrh AEEG.

10 Článek 2 odst. 1 nařízení Ministro dell'industria, del commercio e dell'artigianato ze dne 26. ledna 2000 o stanovení všeobecných nákladů energetického systému, přijatého ve shodě s Ministro del tesoro, del bilancio e della programmazione economica na návrh AEEG (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* č. 27 ze dne 3. února 2000, s. 12, dále jen „nařízení ze dne 26. ledna 2000“), upřesňuje, že všeobecné náklady spojené s energetickým systémem tvoří:

„a) nahrazení části všeobecných nákladů spojených s výrobou elektřiny, které nemohly být nahrazeny v důsledku provedení směrnice [96/92], výrobně-distribučním podnikům na základě kritérií stanovených v tomto nařízení;

b) vyrovnání lepšího zhodnocení elektřiny vyplývajícího z provedení směrnice [96/92], která byla vyrobena vodními nebo geotermálními elektrárnami, jež byly k 19. únoru 1997 ve vlastnictví výrobně-distribučních podniků nebo k jejich dispozici;

- c) náklady spojené s demontáží atomových elektráren, jejichž činnost byla ukončena, ukončením cyklu jaderného paliva a činnostmi z toho vyplývajícími;
- d) náklady výzkumných a vývojových činností směřujících k technologické inovaci energetické sítě v obecném zájmu;
- e) použití příznivých tarifních podmínek pro dodávku elektřiny upravených ustanoveními čl. 2 odst. 2 bodu 4 usnesení [AEEG] č. 70/97 a nařízením Ministro dell'industria, del commercio e dell'artigianato ze dne 19. prosince 1995.“

11 Pokud jde o vyrovnání lepšího zhodnocení, k němuž se přihlíží v čl. 2 odst. 1 písm. b) nařízení ze dne 26. ledna 2000, čl. 3 odst. 3 téhož nařízení v části „Náklady vyplývající z provádění směrnice [96/92]“ stanoví:

„za účelem být jen částečného vyrovnání všeobecných nákladů spojených s energetickou sítí bude od 1. ledna 2000 po dobu sedmi let za podmínek upřesněných v článku 5 navracena výhradně částka odpovídající lepšímu zhodnocení elektřiny vyrobené ve vodních a geotermálních elektrárnách, jež nebyly povoleny v režimu příspěvků[, ve prospěch nových zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie,] upraveném rozhodnutími Comitato interministeriale dei prezzi [Meziministerským výborem pro ceny] č. 15 ze dne 12. července 1989, č. 34 ze dne 14. listopadu 1990 a č. 6 ze dne 29. dubna 1992, v platném znění. Ustanovení tohoto odstavce se nepoužijí na zařízení o nominálním výkonu nepřevyšujícím 3 MW ani na přečerpávací vodní elektrárny.“

12 Podle čl. 5 odst. 9 nařízení ze dne 26. ledna 2000:

„Částka odpovídající lepšímu zhodnocení, jež má být navracena v průběhu období upřesněného v čl. 3 odst. 3, se pro rok 2000 rovná uznaným proměnným jednotným nákladům elektřiny vyráběné tepelnými elektrárnami, které používají fosilní palivo obvyklé na trhu ve smyslu čl. 6 odst. 5 rozhodnutí [AEEG] č. 70/97, a v následujících letech pro každou elektrárnu a každé období dvou měsíců částí rozdílu mezi váženou průměrnou hodnotou velkoobchodních cen elektřiny na vnitrostátním trhu během jednotlivých dvouměsíčních období, přičemž se jako koeficient použije množství elektřiny vyrobené elektrárnou v průběhu jednotlivých dvouměsíčních období, a průměrných jednotných pevných nákladů elektrárny, jak jsou [AEEG] každý rok upřesňovány k 31. prosinci předcházejícího roku. Tato část činí 75 % pro roky 2001 a 2002, 50 % pro roky 2003 a 2004 a 25 % pro roky 2005 a 2006. Poté je tato část rovna nule.“

13 Článek 2 odst. 1 a 2 rozhodnutí AEEG č. 231/00 ze dne 20. prosince 2000 a čl. 2 odst. 1, 2 a 8 rozhodnutí AEEG č. 232/00 ze dne 20. prosince 2000 o definici zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátnímu přenosovému systému a jeho užívání elektřinou vyráběnou vodními a geotermálními elektrárnami pro roky 2000 až 2006 (řádný doplněk *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* č. 4 ze dne 5. ledna 2001, s. 13, dále jen „rozhodnutí č. 231/00“ a „rozhodnutí č. 232/00“), podrobuje elektřinu, která je vymezena v čl. 3 odst. 3 nařízení ze dne 26. ledna 2000 a která je vyráběna a uváděna do sítě elektrárnami, které ke dni 19. února 1997 byly ve vlastnictví výrobně-distribučních podniků nebo k jejich dispozici, zvýšení poplatku za užívání soustavy, který pokrývá dynamické služby, k vyrovnání lepšího zhodnocení ve smyslu čl. 2 odst. 1 písm. b) nařízení ze dne 26. ledna 2000.

14 Výnos ze zvýšení poplatku uvedeného v člancích 2 nařízení č. 231/00 a 232/00 (dále jen „zvýšení poplatku“) je podle čl. 3 odst. 1 uvedených rozhodnutí provozovatelem soustavy převeden ve prospěch „Cassa conguaglio per il settore elettrico“ (vyrovnávací pokladna pro energetické odvětví, dále jen „vyrovnávací pokladna“). Články 3 odst. 2 uvedených rozhodnutí stanoví, že tyto platby plynou na „Conto per la gestione della compensazione della maggiore valorizzazione dell'energia elettrica nella transizione“ (účet pro vyrovnání lepšího zhodnocení elektřiny během přechodného období). Podle čl. 3 odst. 3 týchž rozhodnutí je případný přebytek na tomto účtu převeden na „Conto per nuovi impianti da fonti rinnovabili e assimilate“ (účet pro nová zařízení využívající obnovitelné a jim rovnocenné zdroje energie).

Spory v původních řízeních

15 Z postupujících rozhodnutí vyplývá, že AEM a AEM Torino podaly k Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia žaloby směřující proti rozhodnutím č. 231/00 a 232/00 a proti aktům, které jim předcházely, byly pro ně východiskem nebo s nimi souvisely, včetně nařízení ze dne 26. ledna 2000.

16 Vzhledem k tomu, že tyto žaloby byly zamítnuty, podaly AEM a AEM Torino opravné prostředky ke Consiglio di Stato, jimiž se domáhaly zrušení zamítavých rozhodnutí.

17 V postupujících rozhodnutích Consiglio di Stato zejména uvádí, že AEM a AEM Torino uplatňují, že zvýšení poplatku zcela spadá do režimu dotací pro fungování určitých konkrétních podniků nebo výrobních odvětví, která jsou financována prostřednictvím plnění z dodávek podniků v odvětví, což je nutné posoudit jako státní podpory ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES, které byly v projednávaném případě poskytnuty, aniž by bylo zahájeno řízení upravené ve Smlouvě o ES. AEM a AEM Torino rovněž tvrdí, že rozdílná cena za přístup k přenosové soustavě, která se projevuje jako vyšší náklady pro některé podniky, představuje porušení jedné ze základních zásad směrnice 96/92, pokud jde o přístup k uvedené soustavě pro všechny a bez jakékoli diskriminace.

Předběžné otázky

18 Podle Consiglio di Stato z rozboru všech sporných ustanovení vyplývá, že zvýšení poplatku se opírá o nutnost čelit neoprávněným a nevyváženým soutěžním výhodám, které se objevily během prvního období vymezeného lety 2000 a 2006 a které vyplývají z liberalizace trhu s elektřinou v důsledku provedení směrnice 96/92.

19 Consiglio di Stato v tomto ohledu podotýká, že podniky vyrábějící a distribuující elektřinu z vodních a geotermálních elektráren před liberalizací skutečně používaly tarif, jehož složka B se týkala nákladů paliva. Část této složky tarifu však byla podniky převáděna ve prospěch vyrovnávací pokladny, která ji dále převáděla tepelným elektrárnám, které jako jediné musely nést náklady na palivo.

20 Nastalá změna vytváří dvojí výhodu ve prospěch uvedených podniků. Jednak v důsledku vyloučení složky B z tarifu pro zákazníky vázaného trhu, která byla v minulosti určena pro vyrovnávací pokladnu, mohou uvedené podniky inkasovat cenu stanovenou stejným způsobem na vnitrostátním území pro vázaný trh, který ještě podléhá tarifnímu režimu, na základě parametrů, které ještě zohledňují náklady paliva, ačkoli tyto náklady nenesou. Krom toho je tato výhoda určena ke stejnému použití i na volném trhu pro způsobilé zákazníky

v tom smyslu, že velkoobchodní ceny na vázaném trhu představují odkaz pro dvoustranné smlouvy na volném trhu. Obě tyto výhody jsou pouze výsledkem změny právního kontextu v důsledku liberalizace odvětví a nikoli výsledkem změny parametrů efektivity a hospodářské soutěže.

21 Consiglio di Stato upřesňuje, že AEEG v informativním sdělení k tarifní úpravě ze dne 4. srpna 1999 (dále jen „informativní sdělení“) uvedla, že toto lepší zhodnocení vodní a geotermální výroby, pokud by bylo ponecháno ve prospěch výrobně-distribučních podniků, by těmto podnikům vytvářelo příjmy a způsobovalo by náklady pro energetickou síť jako přímý důsledek procesu liberalizace, kdyby spotřebiteli ukládalo vyšší tarifní úrovně, které nejsou podloženy zvýšenými náklady.

22 Informativní sdělení ještě upřesňuje, že „[v] případě elektřiny vyráběné vodními a geotermálními elektrárnami je nutno tomuto důsledku předejít tím, že tato elektřina bude podrobena zvýšení poplatku za přístup k přenosové soustavě a za její užívání ve smyslu čl. 3 odst. 10 legislativního nařízení č. 79/99, až do uplynutí doby platnosti stávajících koncesí pro rozvod vodních cest pro použití vody a geotermálních zdrojů k termoelektrickým účelům. Výnos z těchto zvýšených poplatků bude moci být použit pro vyrovnání vzniklých nákladů, které se projeví a nebudou jinak uznány, nebo pro financování všeobecných nákladů spojených s energetickou sítí, zejména nákladů týkajících se propagace elektřiny vyráběné v elektrárnách, které využívají obnovitelné zdroje energie“.

23 Příloha 2 informativního sdělení nejprve upřesňuje, že tarifní nařízení opírající se o režim platný před provedením směrnice 96/92 upravovalo poskytnutí příspěvků hrazených vyrovnávací pokladnou pro výrobu elektřiny, jež se lišily podle typů zařízení a výrobců.

24 V uvedené příloze se konstatuje, že takové rozlišování v systému příspěvků pro výrobu elektřiny není slučitelné s liberalizovaným výrobním rámcem. V takovém rámci je nevyhnutelné, aby se pro každé období stanovila jednotná velkoobchodní cena na trhu s elektřinou, kterou stanoví a požadují všichni výrobci nezávisle na typu použitého zařízení.

25 Konečně je v této příloze upřesněno, že příjem, který z ní plyne pro elektřinu vyráběnou vodními a geotermálními elektrárnami, závisí na dostupnosti vzácných zdrojů, a sice vody a geotermálních zdrojů používaných k výrobě elektřiny, které nejsou v současném systému odpovídajícím způsobem zhodnoceny.

26 Consiglio di Stato připomíná, že pokud jde o elektřinu distribuovanou na volném trhu, bylo zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a její užívání zavedeno od roku 2000 rozhodnutím č. 231/00, zatímco pro elektřinu distribuovanou na vázaném trhu bylo toto zvýšení poplatku zavedeno teprve od roku 2001 rozhodnutím č. 232/00. To je dáno skutečností, že pro posledně uvedený trh byly složka B tarifu, jakož i příspěvky na náklady na palivo s ní spojené zrušeny teprve od roku 2001.

27 Consiglio di Stato ještě upřesňuje, že navrácení lepšího zhodnocení je stanoveno degresivním způsobem do konce roku 2006, aby trh mohl dosáhnout účinné soutěžní rovnováhy.

28 Krom toho uvádí, že vzal na vědomí skutečnost, že se zvýšení poplatku neopírá o článek 24 směrnice 96/92.

29 Na základě těchto úvah považuje Consiglio di Stato za nezbytné zaprvé ověřit, zda režim, jako je režim dotčený v původním řízení, v sobě zahrnuje státní podporu ve smyslu ustanovení článku 87 a následujících ES.

30 Consiglio di Stato v tomto ohledu podotýká, že výnos ze zvýšení poplatku není určen ve prospěch určitých podniků nebo kategorií podniků působících na trhu podle logiky křížových dotací, ale má čelit všeobecným nákladům energetické sítě ve prospěch uživatele. Jedná se tedy o všeobecné opatření hospodářské politiky, jehož cílem není zvýhodnit určité konkrétní podniky nebo odvětví výroby, ale naopak zamýšlí sledovat zájem obecného charakteru. Podle Consiglio di Stato, v rozporu s tím, co vyplývá z některých údajů uvedených v přípravných pracích, dotčená ustanovení skutečně nesměřují k přerozdělení příjmů ve prospěch určité kategorie podniků za účelem krytí vzniklých nákladů. Rozhodnutí č. 231/00 a 232/00 krom toho stanoví pouze jako pouhou možnost, že případné přebytky na účtu pro vyrovnání lepšího zhodnocení elektřiny během přechodného období budou převedeny na účet pro nová zařízení využívající obnovitelné a jim rovnocenné zdroje energie. V konečném výsledku to nejsou dotčená ustanovení nařízení ze dne 26. ledna 2000, která upravují souběh dotčených částek na účtu, který má přispět ke krytí všeobecných nákladů systému, která mají být kvalifikována jako státní podpory, ale případně oddělené a pozdější určení uvedených částek, které jsou dále k dispozici státní pokladně, ve prospěch určitých podniků nebo odvětví výroby ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES.

31 Consiglio di Stato považuje zadruhé za nezbytné zkoumat slučitelnost takového režimu se zásadami a ustanoveními směrnice 96/92, zejména s ustanoveními článku 7 této směrnice, a jejího dvacátého pátého bodu odůvodnění, pokud jde o záruku přístupu do sítě pro všechny a bez diskriminace, a článku 8 téže směrnice, pokud jde o stanovení kritérií pro spuštění výrobních zařízení.

32 Za těchto podmínek se Consiglio di Stato rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru dvě následující předběžné otázky, formulované totožně ve věcech C-128/03 a C-129/03:

„1) Představuje správní opatření, které za podmínek a z důvodů, jež jsou blíže upřesněny, stanoví pro určité konkrétní podniky, které používají přenosovou soustavu elektřiny, zvýšení poplatku za přístup k soustavě a za její užívání, určené k financování všeobecných nákladů energetické sítě, státní podporu ve smyslu článku 87 [ES] a následujících Smlouvy?

2) Brání zásady zakotvené směrnicí 96/92 v oblasti liberalizace vnitřního trhu s elektřinou, a zejména ustanovení článků 7 a 8 týkající se provozování energetické přenosové soustavy, členskému státu, aby přechodně přijal opatření, která pro určité konkrétní podniky stanoví zvýšení poplatku určeného k vyrovnání lepšího zhodnocení vodní a geotermální energie, která za výše uvedených podmínek a z výše uvedených důvodů vyplývá ze změny legislativního rámce, a jenž je určen k financování všeobecných nákladů energetického systému?“

33 Usnesením ze dne 6. května 2003 nařídil předseda Soudního dvora spojení věcí C-128/03 a C-129/03.

K věci samé

K první otázce

34 Podstatou první otázky postupujícího soudu je, zda opatření, jako je opatření dotčené v původním řízení, jímž členský stát ukládá pouze některým uživatelům vnitrostátní energetické přenosové soustavy zvýšení poplatku za přístup k této soustavě a za její užívání, představuje státní podporu ve smyslu článku 87 ES.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

35 AEM a AEM Torino připomínají, že nařízení ze dne 26. ledna 2000 a rozhodnutí č. 231/00 a 232/00, jakož i rozhodnutí AEEG č. 228/01 ze dne 18. října 2001, kterým se schvaluje konsolidovaný text ustanovení AEEG pro poskytování služeb přenosu, měření a prodeje elektřiny (řádný doplněk *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* č. 277 ze dne 22. prosince 2001, s. 5), ukládají některým výrobcům a distributorům elektřiny vyráběné z vody a geotermálních zdrojů, aby platili zvýšený poplatek za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě za účelem vyrovnání všeobecných nákladů energetického systému a výrobních nákladů elektráren povolených v režimu příspěvků ve prospěch nových zařízení využívajících obnovitelné zdroje energie. AEM a AEM Torino tvrdí, že tato ustanovení jsou nedílnou součástí režimů státních podpor upravených nařízením ze dne 26. ledna 2000 k financování všeobecných nákladů italského energetického systému (vzniklých nákladů) a čl. 22 odst. 3 zákona č. 9/91 ze dne 9. ledna 1991 o prováděcích pravidlech nového národního energetického plánu: institucionální aspekty, vodní elektrárny a energetická vedení, paliva a geotermální zdroje, výroba pro vlastní potřebu, jakož i daňová ustanovení (řádný doplněk *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* č. 13 ze dne 16. ledna 1991, s. 3), jako pobídka pro výrobu elektřiny získávané z obnovitelných a jim rovnocenných zdrojů.

36 Italská vláda uplatňuje, že správné opatření, které v souvislosti se snižováním výrobních nákladů ukládá některým podnikům vyrábějícím či distribuujícím elektřinu vyráběnou z vody nebo geotermálních zdrojů a používajícím vnitrostátní přenosovou soustavu dočasné a degresivní zvýšení poplatku za přístup a používání směřující k financování všeobecných nákladů energetického systému, nemůže být kvalifikováno jako státní podpora.

37 Komise Evropských společenství tvrdí, že opatření, jako je opatření, které je předmětem původního řízení a které za přesně daných podmínek a z přesně uvedených důvodů stanoví pro určité konkrétní podniky, které používají vedení energetické soustavy, zvýšení poplatku za přístup k soustavě nebo za její užívání, určený k financování všeobecných nákladů energetického systému, nepředstavuje státní podporu ve smyslu článku 87 a následujících ES.

Závěry Soudního dvora

38 Je třeba připomenout, že čl. 87 odst. 1 ES definuje státní podpory, které jsou upraveny Smlouvou, jako podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy. Pojem státní podpory ve smyslu tohoto ustanovení je obecnější než pojem dotace, neboť zahrnuje nejen taková pozitivní plnění, jako jsou samotné dotace, ale i zásahy, které různými způsoby snižují náklady, které obvykle zatěžují rozpočet podniku (viz zejména rozsudky ze dne 23. února 1961, *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg v. Haute Autorité*, 30/59, Recueil, s. 1, 39; ze dne 29. června 1999, *DM Transport, C-256/97*, Recueil, s. I-3913, bod 19, a ze dne 14. září 2004, *Španělsko v. Komise, C-276/02*, Sb. rozh. s. I-8091, bod 24).

39 Pojem podpory se však nevztahuje na opatření, která zavádějí rozlišování mezi podniky v oblasti nákladů, pokud toto rozlišení vyplývá z povahy a struktury dotčeného systému nákladů (viz zejména rozsudky ze dne 26. září 2002, Španělsko v. Komise, C-351/98, Recueil, s. I-8031, bod 42, a ze dne 29. dubna 2004, Nizozemsko v. Komise, C-159/01, Sb. rozh. s. I-4461, bod 42).

40 Ve věci v původním řízení z postupujících rozhodnutí vyplývá, že účelem zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání požadovaného samotnými podniky vyrábějícími nebo distribuujícími elektřinu z vodních nebo geotermálních zařízení je vyrovnání výhody, která těmto podnikům vznikla liberalizací trhu s elektřinou v důsledku provedení směrnice 96/92. Přechodný režim prvního období uvedené liberalizace totiž uvedeným podnikům umožňuje jednak požadovat na vázaném trhu cenu stanovenou na základě parametrů, které zohledňují náklady paliva, které nenesou a které již není vyrovnáno složkou tarifu, která je jimi převáděna do vyrovnávací pokladny, a jednak na volném trhu cenu, na niž odkazuje velkoobchodní cena na vázaném trhu, ačkoli, jak vyplývá zejména z přílohy 2 informativního sdělení, v rámci koncesí za rozvod vodních cest pro použití vodní energie a geotermálních zdrojů za termoelektrickými účely, nejsou tyto zdroje ještě odpovídajícím způsobem zhodnoceny.

41 Jak postupující soud podotkl, nevyplývá tato výhoda ze změny parametrů efektivity a hospodářské soutěže, ale ze změny právního kontextu v důsledku liberalizace energetického odvětví.

42 Z informativního sdělení krom toho vyplývá, že elektřina vyráběná těmito podniky bude podléhat zvýšení poplatku pouze do uplynutí doby platnosti stávajících koncesí na rozvod vodních cest pro použití vodní energie a geotermálních zdrojů za termoelektrickými účely. Z postupujícího rozhodnutí rovněž vyplývá, že zvýšení poplatku je stanoveno degresivně do konce roku 2006.

43 Z toho je třeba dovodit, že opatření, jako je opatření dotčené v původním řízení, které přechodně ukládá zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání pouze podnikům vyrábějícím a distribuujícím elektřinu z vodních a geotermálních elektráren za účelem vyrovnání výhody, která jim vznikla během přechodného období liberalizací trhu s elektřinou v důsledku provedení směrnice 96/92, představuje rozlišování mezi podniky v oblasti nákladů vyplývající z povahy a struktury dotčeného systému nákladů. Toto rozlišování jako takové tedy nepředstavuje státní podporu ve smyslu článku 87 ES.

44 AEM a AEM Torino však uplatňovaly, že zvýšení poplatku je nedílnou součástí režimů státních podpor upravených nařízením ze dne 26. ledna 2000 k financování všeobecných nákladů italského energetického systému (vzniklých nákladů) a čl. 22 odst. 3 zákona č. 9/91 za účelem pobídky výroby elektřiny získávané z obnovitelných nebo jim rovnocenných zdrojů.

45 V tomto ohledu je třeba připomenout, že z judikatury Soudního dvora vyplývá, že způsob financování podpory může činit celý režim podpory, jenž má být financován, neslučitelným se společným trhem. Zkoumání podpory tedy nemůže být odděleno od účinků jejího způsobu financování. Zkoumání opatření podpory Komisí musí naopak zohlednit způsob financování podpory v případě, že tato podpora je nedílnou součástí opatření (viz rozsudek ze dne 21. října 2003, Van Calster a další, C-261/01 a C-262/01, Recueil, s. I-12249, bod 49).

46 Aby však bylo možné považovat poplatek za nedílnou součást opatření podpory, musí nezbytně na základě relevantní vnitrostátní právní úpravy existovat vztah závazného určení mezi poplatkem a podporou v tom smyslu, že výnos z poplatku je nezbytně určen k financování podpory. Jestliže takový vztah existuje, ovlivňuje výnos z poplatku přímo rozsah podpory a v důsledku toho i posouzení slučitelnosti této podpory se společným trhem (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 13. ledna 2005, *Streekgest*, C-174/02, Sb. rozh. s. I-85, bod 26, a *Pape*, C-175/02, Sb. rozh. s. I-127, bod 15).

47 Z toho plyne, že pokud v situaci, jako je situace v původním řízení, existuje vztah závazného určení mezi zvýšením poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání a režimem vnitrostátní podpory v tom smyslu, že výnos ze zvýšení poplatku je nezbytně určen k financování této podpory, je uvedené zvýšení nedílnou součástí tohoto režimu a musí být tedy zkoumáno společně s tímto režimem.

48 V tomto ohledu je namístě konstatovat, že spis neobsahuje dostatečně přesné informace, aby se Soudní dvůr mohl k této otázce vyslovit.

49 V této souvislosti je třeba mimoto poznamenat, že Komise podotkla, že ji italské orgány dne 25. července 2000 informovaly o nařízení ze dne 26. ledna 2000 jako opatřeních podpory ve smyslu čl. 88 odst. 3 ES a že uvedené nařízení odkazuje na vyrovnání lepšího zhodnocení a tedy nepřímo na zvýšení poplatku. Komise při jednání uvedla, že stále probíhá proces zkoumání tohoto nařízení.

50 Na první předběžnou otázku je tedy namístě odpovědět tak, že opatření, jako je opatření dotčené v původním řízení, které přechodně ukládá zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání pouze podnikům vyrábějícím a distribuujícím elektřinu z vodních a geotermálních elektráren za účelem vyrovnání výhody vzniklé těmto podnikům během přechodného období liberalizací trhu s elektřinou v důsledku provedení směrnice 96/92, představuje rozlišování mezi podniky v oblasti nákladů vyplývající z povahy a struktury dotčeného systému nákladů. Toto rozlišování jako takové tedy nepředstavuje státní podporu ve smyslu článku 87 ES.

51 Zkoumání podpory však nemůže být odděleno od účinků jejího způsobu financování. Pokud v situaci, jako je situace v původním řízení, existuje vztah závazného určení mezi zvýšením poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání a režimem vnitrostátní podpory v tom smyslu, že výnos ze zvýšení poplatku je nezbytně určen k financování této podpory, je uvedené zvýšení nedílnou součástí tohoto režimu a musí být tedy zkoumáno společně s tímto režimem.

K druhé otázce

52 Podstatou druhé otázky postupujícího soudu je, zda čl. 7 odst. 5 a čl. 8 odst. 2 směrnice 96/92 v rozsahu, v němž zakazují jakoukoli diskriminaci mezi uživateli vnitrostátní energetické přenosové soustavy, brání členskému státu, aby přijal přechodné opatření, jako je opatření dotčené v původním řízení, které ukládá pouze některým výrobně-distribučním podnikům zvýšení poplatku za přístup k uvedené soustavě a za její používání.

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

53 AEM a AEM Torino uplatňují, že zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání, které se, byť přechodně, ukládá pouze některým podnikům, zejména s ohledem na skutečnost, že toto období zvýšení splývá s fází zavádění hospodářské soutěže na italském trhu s elektřinou po jeho otevření, je v rozporu se základní zásadou přístupu do sítě podle objektivních, průhledných a nediskriminačních kritérií, která je upravena směrnicí 96/92.

54 Italská vláda je toho názoru, že skutečnost, že členský stát uloží některým podnikům vyrábějícím a distribuujícím elektřinu přechodné a degresivní zvýšení poplatku za přístup k všeobecné vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání za účelem zamezení prospěchu vyplývajícího z lepšího zhodnocení elektřiny vyráběné vodou nebo z geotermálních zdrojů, které se ukládá v novém právním kontextu v důsledku liberalizace vnitřního trhu, není neslučitelná se zásadami zakotvenými směrnicí 96/92.

55 Komise se domnívá, že zásady zakotvené směrnicí 96/92 v oblasti liberalizace vnitřního trhu s elektřinou a zejména ustanovení článků 7 a 8 týkající se provozování vnitrostátní přenosové soustavy nebrání členskému státu, aby přechodně přijal opatření, které pro určité konkrétní podniky stanoví zvýšení poplatku určené k vyrovnání lepšího zhodnocení vodní a geotermální elektrické energie vyplývajícího ze změny právního kontextu a k financování všeobecných nákladů energetického systému.

Závěry Soudního dvora

56 Nejprve je třeba konstatovat, že čl. 7 odst. 5 směrnice 96/92 se vztahuje na provozovatele vnitrostátní energetické přenosové soustavy a čl. 8 odst. 2 téže směrnice se vztahuje na řád spouštění zařízení na výrobu elektřiny. Opatřeními dotčenými v původním řízení jsou přitom jednak ministerské nařízení a rozhodnutí přijatá veřejným orgánem a nikoli provozovatelem soustavy. Krom toho se vnitrostátní ustanovení uvedená v žalobách podaných AEM a AEM Torino týkají podmínek přístupu do sítě a nikoli řádu spouštění zařízení na výrobu elektřiny.

57 Z článku 16 směrnice 96/92 však vyplývá, že pro organizaci přístupu do sítě mohou členské státy zvolit postup smluvního přístupu do sítě nebo postup jediného odběratele, přičemž oba postupy musejí být provedeny v souladu s objektivními, průhlednými a nediskriminačními kritérii.

58 V každém případě tato ustanovení, tak jako všeobecná zásada zákazu diskriminace, jejíž jsou konkrétním vyjádřením, zakazují jednak zacházet s obdobnými situacemi rozdílným způsobem a jednak zacházet s rozdílnými situacemi stejným způsobem (viz, pokud jde o zásadu zákazu diskriminace, zejména rozsudek ze dne 12. prosince 2002, Rodríguez Caballero, C-442/00, Recueil, s. I-11915, bod 32).

59 Vnitrostátní opatření dotčené v původním řízení přitom přechodně stanoví, jak Soudní dvůr konstatoval v bodech 42 a 43 tohoto rozsudku, zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání pouze pro podniky vyrábějící a distribuující elektřinu z vodních a geotermálních elektráren za účelem vyrovnání výhody vzniklé těmto podnikům během přechodného období změnou právního kontextu v důsledku liberalizace trhu s elektřinou vyplývající z provedení směrnice 96/92. Takové opatření sice zachází rozdílným způsobem se situacemi, jež nejsou obdobné, a není tudíž diskriminační, postupujícímu soudu

však přísluší, aby se ujistil, že zvýšení poplatku nepřekračuje to, co je nezbytné pro vyrovnání uvedené výhody.

60 Na druhou předběžnou otázku je tedy třeba odpovědět tak, že pravidlo nediskriminačního přístupu k vnitrostátní energetické přenosové soustavě potvrzené směrnicí 96/92 nebrání členskému státu, aby přijal přechodné opatření, jako je opatření dotčené v původním řízení, které ukládá pouze některým podnikům vyrábějícím a distribuujícím elektřinu zvýšení poplatku za přístup k uvedené soustavě a za její užívání za účelem vyrovnání výhody vzniklé těmto podnikům během přechodného období změnou právního kontextu v důsledku liberalizace trhu s elektřinou vyplývající z provedení uvedené směrnice. Postupujícímu soudu však přísluší, aby se ujistil, že zvýšení poplatku nepřekračuje to, co je nezbytné pro vyrovnání uvedené výhody.

K nákladům řízení

61 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před postupujícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

1) **Opatření, jako je opatření dotčené v původním řízení, které přechodně ukládá zvýšení poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání pouze podnikům vyrábějícím a distribuujícím elektřinu z vodních a geotermálních elektráren za účelem vyrovnání výhody vzniklé těmto podnikům během přechodného období liberalizací trhu s elektřinou v důsledku provedení směrnice Evropského parlamentu a Rady 96/92/ES ze dne 19. prosince 1996 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, představuje rozlišování mezi podniky v oblasti nákladů vyplývající z povahy a struktury dotčeného systému nákladů. Toto rozlišování jako takové tedy nepředstavuje státní podporu ve smyslu článku 87 ES.**

Zkoumání podpory však nemůže být odděleno od účinků jejího způsobu financování. Pokud v situaci, jako je situace v původním řízení, existuje vztah závazného určení mezi zvýšením poplatku za přístup k vnitrostátní přenosové soustavě a za její užívání a režimem vnitrostátní podpory v tom smyslu, že výnos ze zvýšení poplatku je nezbytně určen k financování této podpory, je uvedené zvýšení nedílnou součástí tohoto režimu a musí být tedy zkoumáno společně s tímto režimem.

2) **Pravidlo nediskriminačního přístupu k vnitrostátní energetické přenosové soustavě potvrzené směrnicí 96/92 nebrání členskému státu, aby přijal přechodné opatření, jako je opatření dotčené v původním řízení, které ukládá pouze některým podnikům vyrábějícím a distribuujícím elektřinu zvýšení poplatku za přístup k uvedené soustavě a za její užívání za účelem vyrovnání výhody vzniklé těmto podnikům během přechodného období změnou právního kontextu v důsledku liberalizace trhu s elektřinou vyplývající z provedení uvedené směrnice. Postupujícímu soudu však přísluší, aby se ujistil, že zvýšení poplatku nepřekračuje to, co je nezbytné pro vyrovnání uvedené výhody.**